

Ta'lim jarayonida o'qish amaliyotining roli: Talabalarning o'qish amaliyotida qanday muhim jihatlar borligi, o'qishning qobiliyatlarni rivojlantirishdagi o'rni

Venera Jaksimuratova

Nukus shahri 1 - sonli kasib - hunar maktabi

Katta usta

Kirish: Ta'lim jarayonida o'qish amaliyoti bilim olishning asosiy komponenti sifatida katta ahamiyatga ega. O'qish nafaqat ma'lumotni qabul qilishning bir shakli, balki o'quvchining fikrlash, tahlil qilish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradigan murakkab jarayon hamdir. Ushbu maqolada o'qishning talabalarning qobiliyatlari va yondashuvlariga ta'sirini ilmiy asosda o'rganamiz va bu jarayonning ta'limda qanday muhim rol o'ynashi haqida batafsil ma'lumot beramiz.

O'qish amaliyotining ta'lim jarayonidagi ahamiyati

O'qish ta'limning markazida turadi. Turli o'qish uslublari va strategiyalari talabanning o'qish jarayonini samarali qilishi yoki aksincha, qiyinchiliklarni yuzaga keltirishi mumkin. Ta'lim jarayonida o'qishning muhim jihatlari quyidagilar hisoblanadi:

1. Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish: O'qish orqali talaba matndagi asosiy g'oyalarni ajratib, ular ustida tahlil va mulohaza yuritishni o'rganadi. Masalan, ilmiy maqolalarni o'qish tanqidiy fikrlashni rivojlantiradi, chunki talaba ma'lumotlarni tahlil qiladi, qiyoslaydi va o'z nuqtai nazarini shakllantiradi. Har qanday matnni tanqidiy o'qish o'quvchiga o'rganilgan bilimlarni chuqur tahlil qilish va o'z mustaqil xulosalarini chiqarish imkonini beradi.

2. Mantiqiy tafakkur va muammolarni hal qilish qobiliyati: O'qish jarayonida talaba ilmiy-tadqiqot ishlarini, matematik formulalarni yoki texnik hujjatlarni o'rganib, ularni qo'llashni o'rganadi. Masalan, matematika yoki fizika fanlarini o'qish talabadan ma'lum qoidalarni o'rganish, keyin esa ularga asoslangan

holda masalalarni hal qilishni talab qiladi. Bu esa talabani mantiqiy tafakkur qilishga o'rgatadi.

3. Ijtimoiy ong va madaniy bilimlarni oshirish: Badiiy va tarixiy asarlarni o'qish talabalarning ijtimoiy ongini rivojlantiradi. Bunday kitoblar orqali ular turli madaniyatlar, davrlar va odamlar haqida ma'lumot olishadi. Masalan, Lev Tolstoyning "Urush va tinchlik" asarini o'qish orqali talaba XIX asr Rossiya jamiyati va Napoleonga qarshi urushlar davri haqida chuqurroq ma'lumotga ega bo'ladi.

4. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish: Badiiy asarlar o'qish talabaning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Masalan, adabiy kitoblarni o'qish orqali talabalar o'z tasavvurlarini kengaytirib, muallif yaratgan dunyoni tushunishga harakat qiladi. Bu esa ularda ijodiy tafakkur va o'z ifodalarini yaratish qobiliyatini shakllantiradi.

5. Axborot olish va qayta ishlash qobiliyatlari: Bugungi kunda o'qish axborotni olish va uni tezda qayta ishlash qobiliyatini rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Talabalar ko'pincha ilmiy izlanishlar uchun juda katta hajmdagi materiallarni o'qishga majbur bo'lishadi. Bunday sharoitlarda, tezkor o'qish va ma'lumotlarni tahlil qilish qobiliyati ularning muvaffaqiyatli bo'lishiga yordam beradi. Masalan, ilmiy tadqiqotlar olib borish vaqtida ko'p manbalardan foydalanish zarur bo'ladi va bu jarayon axborotni qayta ishlash ko'nikmalarini talab qiladi.

Misollar bilan muhokama

Misol uchun, bir talabani olaylik. U universitetda kimyo fanini o'rganadi. Ushbu fanni o'zlashtirish uchun talaba ilmiy maqolalar, o'quv qo'llanmalari va laboratoriya natijalarini o'qishi kerak. Ushbu o'qish jarayoni talabaning muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlash va ma'lumotlarni tahlil qilish kabi qobiliyatlarini rivojlantiradi. Bu talaba kelajakda kimyo sohasida ilmiy tadqiqotlar o'tkazishda yoki amaliy kimyo sohasida samarali bo'lish uchun zarur bo'lgan bilim va qobiliyatlarni egallaydi.

Yana bir misol sifatida, adabiyot yo'nalishida tahsil olayotgan talabani olaylik. U turli asarlarni o'qish jarayonida turli davr va mamlakatlarning madaniy xususiyatlari, ijtimoiy munosabatlari bilan tanishadi. O'qilgan matnlar uning

fikrlash doirasini kengaytirib, ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Bu talabaga nafaqat o'z sohasida muvaffaqiyatga erishishda, balki shaxs sifatida keng ko'lamli tafakkurga ega bo'lishda yordam beradi.

Xulosa

Ta'lim jarayonida o'qish amaliyoti talabanning qobiliyatlarini rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi. O'qish orqali tanqidiy fikrlash, mantiqiy tahlil, ijodiy va ijtimoiy ko'nikmalar shakllanadi. Shuningdek, axborot olish va qayta ishlash qobiliyati ham rivojlanadi, bu esa talabanning kelajakdagi muvaffaqiyatiga muhim ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, talabalarga o'qish jarayonini to'g'ri yo'lga qo'yish, samarali o'qish texnikalarini o'rganish va ulardan foydalanish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Fry, H., Ketteridge, S., & Marshall, S. (2009). *A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education: Enhancing Academic Practice*. Routledge.
2. Paul, R., & Elder, L. (2006). *Critical Thinking: Tools for Taking Charge of Your Learning and Your Life*. Pearson Prentice Hall.
3. Biggs, J., & Tang, C. (2011). *Teaching for Quality Learning at University: What the Student Does*. McGraw-Hill Education.
4. Pritchard, A. (2008). *Ways of Learning: Learning Theories and Learning Styles in the Classroom*. Routledge.
5. National Research Council. (2000). *How People Learn: Brain, Mind, Experience, and School*. National Academy Press.
6. Kuhn, D. (1999). A Developmental Model of Critical Thinking. *Educational Researcher*, 28(2), 16-25.